

การศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีโทรคมนาคมของไทย จากประสบการณ์ของ :
ญี่ปุ่น , เกาหลีใต้ และ ฮองกง

นางสาว สิริภัทร จันทรพัณนทรัพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543
ISBN 974-03-0052-9
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY ON THE IMPACT OF LIBERALIZATION ON THAI TELECOMMUNICATIONS
INDUSTRY: BASED ON JAPANESE , SOUTH KOREAN
AND HONG KONG EXPERIENCES

Miss Sirapath Junpoonsup

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-03-0052-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีโทรคมนาคมของไทย จากประสบการณ์ของ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฮ่องกง

โดย

นางสาวสิริภัทร จันทรพูนทรัพย์

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภัทร เครือวรรณ

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

 คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ คุณตะลักษณ์)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภัทร เครือวรรณ)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กอุทัย)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนโกมุท)

 กรรมการ
(ดร.สุเมธ วงศ์พานิชเลิศ)

น.ส. สิริภัทร จันทร์พูนทรัพย์ : การศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีโทรคมนาคมของไทย จาก
ประสบการณ์ของ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฮ่องกง. (A STUDY ON THE IMPACT OF
LIBERALIZATION ON THAI TELECOMMUNICATIONS INDUSTRY BASED ON
JAPANESE , SOUTH KOREAN AND HONG KONG EXPERIENCES) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.
ดร. จิตตภัทร เครือวรรณ, จำนวนหน้า 125 หน้า. ISBN 974-03-0052-9.

ศึกษาและเปรียบเทียบอุตสาหกรรมโทรคมนาคมทั้งก่อนและหลังการเปิดเสรีโทรคมนาคม
โดยศึกษาจากประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฮ่องกง เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มอุตสาหกรรมโทรคมนาคมของ
ประเทศไทยในบริการโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เซลลูลาร์และโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้มีรูปแบบการเปิดให้แข่งขันเหมือนกัน คือ เริ่มด้วย
โทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ โทรศัพท์เซลลูลาร์และโทรศัพท์พื้นฐาน ตามลำดับ ขณะที่ฮ่องกงเริ่ม
ด้วยโทรศัพท์เซลลูลาร์ โทรศัพท์พื้นฐาน และโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ โดยที่การเปิดให้มีการ
แข่งขันในธุรกิจโทรคมนาคมของประเทศ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฮ่องกง ก่อให้เกิดผลดีต่อทั้งผู้บริโภคและ
ประเทศ คือได้รับบริการที่มีคุณภาพดีขึ้นและมีระดับราคาถูกลง ทำให้ประชาชนที่สามารถใช้บริการ
โทรศัพท์ได้ มีปริมาณเพิ่มขึ้น จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ผูกขาดรายเดิมที่เป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์
เซลลูลาร์และโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศของฮ่องกงเท่านั้นที่ถูกกระทบทำให้รายได้ลดลง นอก
จากนี้ยังมีการเพิ่มขึ้นของผู้ให้บริการที่เป็นภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีการรวม
ตัวกันและความร่วมมือจากพันธมิตรต่างชาติ

ไทยมีรูปแบบการเปิดให้แข่งขันเหมือนฮ่องกง แต่ยังคงผูกขาดโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประ
เทศอยู่ โดยมีแนวโน้มต่อผู้บริโภคคือการปรับลดราคา และด้านคุณภาพ ผู้ประกอบการจะเปลี่ยน
แปลงเทคโนโลยีโดยมีการลอกเลียนหรือการซื้อมาใช้จากประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่วนแนวโน้มของผู้ผูก
ขาดรายเดิมคือการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ โดยแยกหน้าที่การบริการและการกำกับดูแลออกจากกันเป็น
บริษัทผู้ให้บริการและองค์กรกำกับดูแลอิสระ รวมทั้งผู้ประกอบการจะหาพันธมิตรจากต่างชาติและ
รวมตัวกันในธุรกิจบริการโทรคมนาคม

ภาควิชา.....เศรษฐศาสตร์.....
สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....
ปีการศึกษา..2543.....

ลายมือชื่อนิสิต.....สิริภัทร จันทร์พูนทรัพย์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....[Signature].....

428 56073 29 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: LIBERALIZATION / TELECOMMUNICATIONS / JAPAN / SOUTHKOREA / HONG KONG / THAI
SIRAPATH JUNPOONSUP : A STUDY ON THE IMPACT OF LIBERALIZATION ON THAI
TELECOMMUNICATIONS INDUSTRY BASED ON JAPANESE , SOUTH KOREAN AND
HONG KONG EXPERIENCES. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. JITTAPATR
KRUAVAN, Ph.D. 125 pp. ISBN 974-03-0052-9.

The purpose of the thesis is to study and compare the telecommunications industry in Japan, South Korea, and Hong Kong before and after liberalizing the Industry. Which includes fixed-line phone, cellular phone, and international phone services.

The result indicates that Japan and South Korea have begun their liberalization process in the telecommunications industry with international phone , cellular phone and fixed-line phone respectively. In Hong Kong, the competition of telecommunications industry started with cellular phone , fixed-line phone and international phone. The impacts of liberalization telecommunications industry in the above countries are directly affected on the customers and their own countries, especially on increasing the quality of the product and decreasing of the price. For those privatized operators, their market are larger. Merger and finding foreign strategic partners are also becoming popular.

In Thailand, liberalization process of Telecommunications Industry has been done in the same way as in Hong Kong, but the international phone in Thailand has still monopolized. Lower prices and better quality services are similarly observed. The monopolized state enterprise will be later privatized. In addition, the Thai and foreign carriers will become strategic partners in telecommunications business.

Department...Economics..... Student's signature..... *Sirapath Junpoonsup*
Field of study..Economics..... Advisor's signature..... *Jittapat Kruavan*
Academic year...2000.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ผศ. ดร. จิตตภัทร เครือวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัยด้วยดีมาตลอด อีกทั้งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดร. ประจักษ์ ศกุนตะลักษณะ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ดร.สุเมธ วงศ์พานิชเลิศ ผู้เชี่ยวชาญอาวุโส จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย รศ. ไพศาล เล็กอุทัย และรศ. ดร.สมชาย รัตนโกมุท กรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งช่วยแนะแนวทางในการศึกษาและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อีกทั้งขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์การสื่อสารแห่งประเทศไทย และคุณวีรวัฒน์ จาก Asia-Pacific Telecommunity ที่ได้อนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และเนื่องจากทุนวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่ชาย พี่สาว และเพื่อน ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและกำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 แหล่งข้อมูล	5
1.6 วิธีการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีที่ใช้	7
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
3 การผูกขาดและการปฏิรูปในประเทศต่างๆ	30
3.1 การผูกขาดบริการโทรคมนาคม	30
3.2 การยกเลิกการผูกขาดสู่การเปิดเสรีโทรคมนาคม	33
3.3 การปฏิรูปภาคโทรคมนาคมในประเทศต่างๆ	35
4 สถานภาพการบริการโทรคมนาคม	39
4.1 ประเทศญี่ปุ่น	39
4.2 ประเทศเกาหลีใต้	52
4.3 เขตปกครองพิเศษฮ่องกง	66
4.4 ประเทศไทย	79
5 สรุปผลการวิจัยและผลกระทบ	91
5.1 รูปแบบการเปลี่ยนแปลงจากการผูกขาด	91

	หน้า
5.2 ผลกระทบจากการปฏิรูปภาคโทรคมนาคม	100
5.3 แนวโน้มประเทศไทย	106
รายการอ้างอิง	109
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก	116
ภาคผนวก ข	118
ภาคผนวก ค	120
ภาคผนวก ง	123
ประวัติผู้วิจัย	125

สารบัญญัตราสาร

ตาราง		หน้า
1	รายชื่อสัมปทานโครงการโทรคมนาคม	2
2	โทรคมนาคมในมาเลเซีย	37
3	สรุปสถานภาพโทรคมนาคมในญี่ปุ่น	49
4	สรุปสถานภาพโทรคมนาคมในเกาหลีใต้	63
5	สรุปสถานภาพโทรคมนาคมในฮ่องกง	76
6	ผู้ให้บริการโทรศัพท์เซลลูลาร์ในไทย	82
7	ค่าบริการของเอไอเอส จีเอสเอ็ม 2 วัตต์	84
8	ค่าบริการของดีแทค	84
9	ผู้ยื่นขอโทรศัพท์คงค้าง(waiting list) ในนครหลวงและภูมิภาค	87
10	สรุปสถานภาพโทรคมนาคมในไทย	88
11	รูปแบบบริการ	93
12	รูปแบบองค์กร	97
13	การเปลี่ยนแปลงผลประกอบการของผู้ผูกขาดรายเดิมหลังมีการแข่งขัน	102
14	ผลกระทบต่อผู้บริโภค	104
15	ผลกระทบต่อประเทศ	105

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ		หน้า
1	Kinked Demand Curve Model	9
2	Cartel- รวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง	10
3	การผูกขาดโดยธรรมชาติ	31
4	Peak rate 3-min call from Japan to USA(US\$)	43
5	Peak rate 3-min call from Hong Kong to USA(US\$)	70
6	แผนผังการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างตลาด	99